

دانشگاه علامه طباطبائی؛ الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

نقش و جایگاه عقل در حوزه معرفت شناسی دینی

از دیدگاه علامه طباطبائی و آیت الله جوادی آملی

استاد راهنما:

عبدالله نصری

استاد مشاور:

قاسم پورحسن

نویسنده:

مرتضی اسماعیلی سہی

تاریخ نگارش:

چکیده:

اهمیت فهم و تبیین مسئله رابطه عقل و دین بر کسی پوشیده نیست. از این جهت بحث مذکور مهم و مورد توجه است که هر کسی که به نحوی با علوم دینی سر و کار دارد و با مسائل دین پژوهی درگیر است، دیدگاه‌ها و نظریات او بسته به این که چه شکل تعاملی بین عقل و امور دینی قائل است متفاوت خواهد بود؛ خواه متکلم باشد، فقیه باشد و یا فیلسوف دین؛ زیرا عقل و شرع همواره در تاریخ اسلام دو منبع گران سنگ معرفتی بوده و هستند و طبیعتاً توضیح و تفسیر و تبیین رابطه و جایگاه این دو نسبت به یکدیگر از حساسیت خاصی برخوردار است. از طرفی خردباوران در جست و جوی توجیه و تأویل عقلانی گزاره‌های دینی برآمدند و تا جایی که مجال یافتند باورهای دینی را در قالب‌های فلسفی خاص گنجانیدند؛ در مقابل نص گرایان و ایمان محوران، عقل را نامحرم شمرده و سرسختانه از ورود او به حریم دین ممانعت به عمل آوردند. برگزیدن راهی میانه که هم حریم والای عقل را ندرد و هم حرمت شرع را حفظ کند، دغدغه اندیشمندان معاصر ما بوده و هست. از آن جمله متفکرین صاحب رأی، مرحوم علامه طباطبایی (ره) و استاد جوادی آملی هستند که هر کدام، نظرات عمیقی در این باره ابراز کرده‌اند. اساسی‌ترین سوالی که در این نوشتار با محوریت دو متفکر مذکور به دنبال پاسخی برای آن خواهیم بود این است که آیا احکام عقلی صرف می‌تواند به طور مستقل به فربه شدن دین بیانجامد یا خیر؛ یعنی ما در شریعت با عقل ابزاری مواجهیم یا مستقل؟

واژگان کلیدی: